

—po **Državna meščanska šola v Dolnji Lendavi**. Igrali smo Ribičičevo »Vražje«. Snov je vzeta iz kmetijskega življenja za časa, ko so ljudje še verovali v vraže. Pavlihu kot bivšemu študentu smo dali obnošeno obleko v modernem kroju, drugi vsi so v kmetijskih oblekah, odprto kmetisko ognjišče smo sestavili iz zabojev in ga prevlekli z ovijalnimi papirjem, katero smo popleskali z navadnimi nastenskim barvami v obliki zida in opeke. — Za podpeček je služil manjši zaboj, vanj smo vtaknili upognjeno lepenko, da je dobil obok, ovajalni papir pa smo primerno izrezali. — Ogenj smo fingirali z »laterno«, okoli katere smo podelovali dračja in ga ovili z rdečim krepanjem papirjem. Pojemanje in naraščanje ognja je reguliral učenec pod ognjiščem z električnimi žarnicami. V ta namen je bila na pokrovu zadaj za laterno odprtina. — Ogenj pri hrastu kreše Pavliha s kremen in se pri tem vedno bolj pripogiba v dračje ter tam neopaženo prižge žepno žarnico, ki je v svetilki že pripravljena in z rdečim papirjem ovita. Vse drugo je enostavno. — Prvo dejanje nima skoraj nič dejanja, zato je treba vezati gledalce z govorom, ki more biti najbolj značilen in izrazit pri stari materi. Igro smo priredili okoli obletnice Stritarjeve smrti, zato smo slavili obenem njegov spomin s sledečim sporedom: 1. Govor učenca o Stritarju kot vzgojitelju nove pisateljske generacije in mladinskem pisatelju z navedbo njegovih del, kojih naslovi so bili pritrjeni na vencu okoli Stritarjeve slike. 2. Deklamacije Stritarjevih pesmi: »Zajec pozimje«, »Oba junaka«, Dvogovor, — »Mladini«, 3. Živa slika: Učenka drži od ene strani venec nad sliko Stritarjevo, od druge strani učenec kleče na eni nogi čita iz Stritarjeve knjige. Kot zadnja točka: Rajalni ples dečkov in deklic s petjem (»Vesel se je sešel naš zbor«).

—po **Dolnja Lendava**. Prireditelj ob koncu šolskega leta. 1. Pesem »Slovenec, Srb, Hrvat«. Dvoglasno. 2. Govor učenca v zmislu zaključka šolskega leta. 3. Deklamacija: Aškerc: »Mejnik«. 4. Telovadni nastop deklic s petjem. 5. Deklamacija: Gregorčič: »V pepelnici noči«. 6. Telovadni nastop dečkov. 7. Telovadni nastop deklic (III. razred) s petjem. 8. Dramatsko prikazovanje (v kostumih) Aškercove pesni »Časa nesmrtnosti«. 9. Petje »Več lista šuma«. Dvoglasno. »Bože pravde«.

—po **Podgorje pri Slovenjgradcu**. V minulem šolskem letu se je s prihodom novega šolskega voditelja tudi zbudilo zanimanje in veselje naše šolske mladine do šolskega odra. Priredili sta se prvi dve šolski veselici (1. januarja in 29. junija). Vzpored je bil pri obeh precej obsežen: 1. Deklamacije prve prireditve: Bogdanček - Jugoslovaneček. Slovenska govorica. Najboljše vince. Zlata ptička. Veseli šolarček in druge. Pri drugi prireditvi: Ivanček - zaspanček. Slovenec sem. Neodrešeni domovini. Svetinja. Čista vest. Veseli pastir. 2. Mladinski igri: Hvaležna sirota. Teta iz Amerike. 3. Petje: 1. Izidor. Lisica. Na goro. Bože pravde. 2. Zvonovi. Veverici. Škrjanček. Dolenjska. Domovina. mili kraj. Bože pravde. Deklamacije so bile zvezane s primernimi gestami in lepo naglašene. Pri gledališki predstavi so vsi učenci-igranci neustrašeno in dobro rešili dane jim vloge. Dvoglasno petje med posameznimi točkami je prav lepo učinkovalo. Prizora »Ob zibelki prestolonaslednika« pri prvi in (4 deklice — telovadba s petjem) pri drugi veselici sta prireditvi na slavnosti dokaj pripomogla. Ljudstvo kaže do takih predstav mnogo zanimanja in veselja. Skupni dobiček — vstopnina in licitacija prostovoljno darovanih predmetov — je znašala 1965 Din. Denar je namenjen v prid revnim šolarjem in šolski knjižnici. Glavni namen šolskih prireditev pa je bil in ostane v tem, kakor je naglašal vsakokrat šolski vodja v svojem pozdravnem govoru: Šola in dom sestrici sta dve, nobena brez druge hoditi ne sme! Na dan, Slovan! Človeštvo ena bode naj družina, potem bo močna domovina!

—po **Dol pri Hrastniku**. Na tukajšnji osnovni šoli je bilo delovanje učiteljstva z učenci na izvenšolskem prosvetnem polju sledeče: I. Dne 2. februarja se je vršila prireditev mladinske igre »Čista vest«. Za njo so se vršili šaljivi prizori prepleteni z deklamacijami (iz vsakega razreda po 1 učenec) in pevskimi točkami. II. Na Velikonočni ponedeljek je bila uprizorjena igra »Povodnji mož«. Tudi tej igrici so sledile deklamacije, dvospevi in zborna petje

tri in štiriglasni pesmi. Pri obeh prireditvah je bilo občinstva nabito polno ter je bila glasno pohvala, prirediteljem najboljše plačilo za njih trud. Uspeh v moralnem kot gnotnem oziru je bil prav dober. III. Vidovdanovo slavlje je bilo spojeno s poslovnico od šolskega ravnatelja g. Antona Gnusa. Sobana je bila slavnostnemu dnevu primerno krasno ovenčana in spremenjena v pravcato livado rdečih cvetk. Zastopniki posameznih razredov so se v vezani in nevezani besedi poslovi od svojega vzgojitelja in vestnega vrtnarja nežne dece. Tesno je bilo pri srcu vsakomur, ko so izdneli poslednji akordi za to slavlje nalašč komponirane pesmice: »Ne zabi nas...« IV. Kot vzgojno najbolj uspelega mi je izmed številnejših izletov potreba omeniti onega, ki se je vršil dne 21. in 22. julija na Bled, Dobravo, Vintgar. Na povratku pa je bil spojen s kratkim ogledom Ljubljane, Deca, videča toliko prirodnih krasot, je s tem nehoti postala pri starših najboljša propagatorica in zagovornica skupnega delovanja šole z domom. — NB.: Poslovilne pesmice za ravnatelja A. Gnusa nam je radevolje zložila tovarišica Anica Černejeva iz Celja. Igrita sta naučila in vodila V. Jurko in Pavla Halerjeva. Slednja je prevzela vsakokrat tudi priučenje številnih deklamacij. Davorin Čander je poskrbel za ubrano petje. Tovariša Boris Pečarič in Edo Ferenčak pa sta pomagala marljivo postavljati vsakokratni oder in kulise.

—po **Vitanje**. V nedeljo 22. junija t. l. je stopila naša šolska mladina tretjič v tem šolskem letu pred občinstvo z dobro uspešno prireditvijo. Na vzporedu so bile tri igrice (Bratovska ljubezen, Lažniva Milena, Oče sirot), deklamacije (Lepa si slovenska zemlja, Domovina, Sirota) in petje (Na tujih tleh, Domovina, mili kraj, Rožica in Tvoj angelj). Čisti dobiček 691 Din se bo porabil za napeljevanje električne luči v šolsko poslopje. Kakor pri prejšnjih prireditvah, tako je tudi tokrat prebivalstvo našega trga in najbližje okolice pokazalo svojo naklonjenost napram šoli, kajti v lepem številu se je odzvalo povabilu, deloma pa poslalo izdatne prispevke. A žal, tukajšnje kmečko prebivalstvo po pretežni večini nima zmisla za take prireditve, ki so v prvi vrsti njemu namenjene. Naš kmet razen nekaj častnih izjem, noče poznati truda učiteljevega. Vidi le njegovo »visoko« (?) plačo in njegove proste urice. Le tisti je v njegovih očeh dober učitelj in »fejst gospod«, ki bi pustil, da bi starši nekaznovano odtegovali otroke šolskega pouku. »Jaz nič ne znam, pa le živim, še bodo moji otroci živeli.« Take in podobne besede se slišijo tukaj vsak dan. Velik idealist mora biti učitelj, ki v takih razmerah ne izgubi veselja do poklica.

—po **Proslava Vidovega dne v Radvanju pri Mariboru** se je obhajala v znamenju trobojčic na prav lep način. Od šolskega vodstva s pismeno, okrožnico povabljeni člani krajnega šolskega sveta, občinskega odbora in požarne brambre, so se udeležili v precejšnjem številu cerkvene in šolske slavnosti. Po službi božji so se vsi s šolsko mladino in učiteljstvom zbrali v okrašenem V. razredu, a občinstvo zbog pomanjkanja prostora na hodniku. Po kratkem slavnostnem govoru, posvečenem spominu padlih junakov pred 500 leti na Kosovem polju in v zadnji strašni svetovni vojni, je črno oblečena učenka vznešeno prednašala pesem »Vidov dan«, na kar so vsi pričujoči zaklicali v spomin padlim junakom trikrat »Slava!« Drugi del slavnosti je tvoril sklep šolskega leta, Belo oblečena deklica se je ganljivo zahvalila učiteljstvu, staršem in krajnemu šolskemu svetu za vse izkazane jim dobrote celega leta, na kar so otroci v znamenje svoje hvaležnosti poklonili vsem mnogo šopkov. Popoldne se je vršila na vrtu Mandrove gostilne pred okrašeno vladarjevo sliko na željo prebivalstva šolska veselica, pri koji so bili otroci trikrat bogato pogoščeni z jestvinami in brezalkoholno pijačo s troški 3600 Din. V zahvalo je šolska mladina zabavala občinstvo ves popoldan z bogatim sporedom, obsegajočim 28 točk, kakor: Pozdrav, razni šaljivi otroški prizori, samospevi, dvospevi, pevski zbori, šaljivi in narodni, rajalni nastop deklic s petjem, pripovedka o strahu, telovadne igre, in sicer pod poveljstvom učencev samih, zahvala itd. Otroci so nastopali samozvestno in neustrašeno tako dobro, da niso želi samo obilo priznanja, temveč celo občudovanje ter so se čuli glasovi, da bivša nemška šola, ki je prirejala podobne veselice, ni imela tolikih uspehov. Da je bilo ve-

selje otrok povišano, so končno v orožnike napravljeni učenci med vseobčim ploskanjem pridno gonili v zapor premožnejše domačine in učiteljstvo, kjer so se morali odkupiti. Otroci in odrasli so bili veselo razpoloženi. Letošnja slavnost Vidovega dne je dokazala prvič, da si v prej ponemčenem Radvanju slovenska misel in državna zavest krči polagoma, a gotovo pot v prebivalstvo. Začetkoma sovražena slovenska šola si je potom javnega obhajanja državnih praznikov tekem 5 in pol leta osvojila prebivalstvo, zato se je bil za to šolsko veselico ustanovil izmed domačinov poseben veselilni odbor, ki je prijetno iznenadil mladino in učiteljstvo ter ustvaril med šolo in domom trdno vez. Naloga učiteljstva je, to vez jačiti ter slovensko šolo držati tudi v prihodnje nad bivšo nemško.

Razstave otroških izdelkov.

—pr **Bela Krajina**. Šolska mladina v Dobličah je priredila razstavo risarskih, rokotvornih, spisovnih in ženskih ročnih del v učilnici, prepojeni z aromo lipovega cvetja, katero je bilo razpeto po stenah. Risanje bi razdelili v dva dela: po naravi in ornamentiki. Jasno je bil začrtan prehod iz najnižje stopnje, ker dosedaj je delal učenec lastne kompozicije fantazije. Bistvo mu je bila glavna oblika, v katero je nagromadil vse detajle, kateri so se mu zdeli važni, pa najsi so bili spravljeni v obliko ali stali izven nje. To se mu je zdelo postransko. Ko je izčrpal iz sebe vse, se je zaradoval ob sliki. Prvo leto ima njegov duh svobodo lastnega izraza — vzvalovanje globoke duševne razkošnosti šestih let. — Izdelki iz narave se goje v nežnih predpripravih varne koncentracije iz razreda v razred, kar je z veseljem pozdraviti! Vidi se, da se že iz nizkega začne vlivati opazovanje labirinta prirode. Stopnjema mu je bila izluščena zlata prostost ob vklesavanju vedno novega — tvorba skladov podlage za dragoceno zgradbo, ob kateri se uri roka, ostri opazovanje, razvija um in okus estetike, da bo zopet lahko zavesljal svobodno, toda z dovršenostjo. Prvi koraki na poti risanja: preme, vijuge, loki rode v učenca nekako odzoro, ker so mrtvi, a biti mora — iz njih izhaja življenje, katero smo videli v slikah pomladanskega lista. Dela preveva popolna snaga, kar je že v tej dobi težko najti. Tembolj se zrcalijo višji oddelki v svojih dovršitvah ob ogromnem prehodu, v katerem se skriva pregled — kaj mora učenec znati. Ako bi se pomudili samo pri podpisih, bi brali iz njih popolno sigurnost. Velika važnost se polaga pri risbah na pisavo, ker ona je tudi tisti faktor, kateri zaokrožuje celoto dela. Izdelki lijejo vzporedno s časom prirode. Kako lepo so izdelani hrošči, kateri s svojo živo barvo izstopajo iz beline! Kakor ornamentika, ki zavzema tretjino del in se goji s toplo ljubeznijo. Pri nas, v Beli Krajini, mora zavzeti ornamentika svoje mesto na vsaki šoli, ker ornamentika je izraz Belokranjca. Ko se je rodil, je bil položen v okrašeno zibelko in od tedaj dalje so ga spremljale barve skozi pot življenja, kateri si je postiljal z vedno novjšimi deli. Novotarija časa je že precej izmila ornamentiko in treba je vgrezniti zavoro času propasti in to na način, katerega smo videli pri ženskih ročnih delih na otiračih (brisačah). Res, da je bolj težko priti do novega platna, zato si je pa gđ. voditeljica omislila drug način: že rabljene so se očistile in okrasile. Ni dvoma, da ima to večji pomen. Pri hišah nimajo veliko otiračev na razpolago, zato pridejo precej te v uporabo. Ko se bodo pa nabavili s časom novi, bodo vsi polni motivov, ker nova stvar itak ni zapostavljena za staro. Rokotvorni pouk je obsegal najnujnejše gospodarsko orodje, skrbno izdelano, saj ima namen, da zadobe učenci voljo za delo, uvajanje v napravo, da to, kar naredi, je izpeljano natančno in okusno. Smernica je prav dobra, kar izpričujejo dela. Ker stoji risanje, ročna dela in lep opis v najtesnejši zvezi, odgovarjajo tudi spisovni izdelki nad vse pričakovano. Vsaka črta črk, v obeh razredih, je kakor vilita. Sigurni loki, pravilno sučenje, razdalje črk in besed, kar je mati lepopisja. Zahvaljujemo se gđ. učiteljici za trud, kateri je pripomogel, da je razstava tako lepo vzcvetela, imela nebroj gledalcev-staršev, kateri vsako leto bolj uvidevajo šolo kakor svetišče napredka in tudi vzgojiteljici oseb, kateri jim stojita vedno ob strani. Zato je tudi razmerje med njima zelo ugodno. Pozdravljamo razstavo in želimo ob letu zopetnega svidenja!

Naša kulturna organizacija.

Predavanja in poročila pri društvih.

—s **Učiteljsko društvo za konjiški okraj** je priredilo v soboto, dne 5. aprila 1924 v Konjicah enodnevní knjigoveški tečaj pod vodstvom tov. Al. Berceta iz Spitaliča. Udeležilo se ga je 24 učiteljev(-ic) in 1 neučitelj. Tečaj je uspel veskozi prav dobro. S tem bi bil storjen v tukajšnjem okraju velik korak k udeleževanju predpisanega rokotvornega pouka, katerega panoga je tudi knjigovozništvo. Želeti bi le bilo, da priskrbe posamezni krajni šolski sveti potrebno orodje in drug material, kajti učiteljstvo samo ne zmore vseh izdatkov.

—s **Učiteljsko društvo za Mežiško dolino**, 12. aprila 1924 v Guštanju. Od članov navzočih —?

Slabi uspehi na srednjih šolah, predaval tov. R. Šimon. Tov. Šimon navaja v svojem referatu kot vzrok slabih uspehov na srednjih šolah napačen način pouka, posebno v nižjih razredih, kjer bi imela biti živahna izmenjava misli med učenci in profesorji, a namesto tega se podavajo mladini od 10—14 let suhoparna predavanja, ki gotovo ne morejo vzbuditi pravega zanimanja za pouk. Zlasti napačen pa je način jezikovnega pouka, katerega smoter je vzbujanje jezikovnega čuta do primerne spretnosti v pismenem, ustnem izražanju. V jezikovni čut pa pride le to, kar mnogokrat govorimo, čitamo in pišemo; torej je glavno v jezikovnem pouku vaja in ne učenje slovniških pravil. »Določitev stavkovih členov je samo teoretično delo, ki ima za učence le malenkostno vrednost«. Moderni jezikovni pouk ne priporoča analiziranje stavkov, ampak gre nasprotno pot in stavke gradi. Tudi v srednjih šolah bo treba prilagoditi pouk načelom moderne psihologije in pa tudi zahtevam delovne šole. Referent pa še posebej poudarja, da ljudska šola nima naloge pripravljati mladino za srednje šole, ampak podati ji temelje znanja, na podlagi katerih se lahko nadalje izobražuje.

—s **Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo**, 3. maja 1924 v Rogaški Slatini. Od 67 članov navzočih 61.

O načelnih vprašanih kmetijskega pouka, predaval tov. Verk. (Sprejet je bil predlog, naj se zopet prireajo kmetijski tečaji za učitelje).

—s **Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj**, 3. maja 1924 v Mariboru. Od 113 članov, navzočih 87.

Produktivni zgodovinski pouk s posebnim ozirom na domači kraj, predaval tov. M. Vauda.

Ogledovanje mestnega muzeja, zvečer koncert učiteljskega.

Sprejet je bil predlog, naj se oživijo tvorijo zopet kmetijski tečaji za učiteljstvo.

—s **Cerkniško-logaški krožek**, 3. maja 1924 na Blokah. Od 39 članov, navzočih 38.

Bistvo fantazije ter njen pomen za vzgojo, predaval univerz. profesor dr. Fr. Veber.

O postanku svetovja, predaval tov. Peterlin.

—s **Učiteljsko društvo za Ljutomer**, 3. maja 1924 v Apačah. Od 63 članov navzočih 45.

Biološki razvoj živalstva, predaval tovariš Ivanjšič Ljudevit. Predavatelj dokazuje uvodoma na nekaterih primerih, da čisto med posameznimi živalmi in rastlinami ni najti bistvene razlike. Izvaja dalje, da za ločitev med obema čisto ne zadostuje ne gibanje, ne čutenje, niti razmnoževanje živali in rastlin. Zanesljiva opora je še edino kemična sestava in prehrana obeh. Pregledno je podal nato razvoj živali od prvotne stanice ter nje gibanju in razmnoževanju. Potom v to svrhu pripravljenih risb nas je vodil od priproste papučice, iskrnice, menjačice itd. čez spužve, ki jih je nazval kot nekaj prehod k sestavljenim živalim, koraljniku, klobučnjake, trdoživnjake do črvov, ki sprejemajo hrano pogostoma od svojega gospodarja. Pri vseh posameznih skupinah je na jako poljuden način orisal boj, ki ga bje žival vedno za svoj obstanek in razvoj. Radi pomanjkanja časa je moral tukaj svoje dobro zasnovano predavanje prekiniti, ki ga pa završi na prihodnjem zborovanju. V imenu navzočih se mu tovariš predsednik prav iskreno zahvali za temeljito zamišljen referat ter njegov trud.